

TÜRKİYE'DE İÇMİMARLIK EĞİTİMİNİN TEMEL ALAN SORUNSALI

Ümmü ERTUĞRUL*

Buğru Han Burak KAPTAN**

Özet

Bologna, Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin yükseköğretim sistemleri arasında birbirleriyle uyumlu ve ortak bir yükseköğretim alanı yaratmayı hedefleyen önemli bir süreçtir. Süreç kapsamında yükseköğretim alanında ortak değerleri olan meslek alanlarını bir araya getiren bir sınıflandırma yapılarak kılavuzlar oluşturulmuştur. Sınıflandırmadaki amaç uluslararası alanda ilgili eğitim programlarının ve diplomaların tanınırlığı ve anlaşılabilirliği açısından şeffaf, sorgulanabilir ve ortaklaşan bir sistem oluşturmaktır. Sürece dahil olan ülkeler bu kılavuzları kaynak olarak kendi yükseköğretim sistemlerinde düzenlemeler yapmış ve kendi ulusal yeterlilikler çerçevelerini oluşturmuşlardır. Türkiye bu sürece katılarak Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesini (TYYÇ) oluşturmuştur. Ancak düzenleme sürecinde birçok meslek alanında olduğu gibi içmimarlık/içmimarlık ve çevre tasarımı eğitim programlarında da temel alanları dışında farklı alanlarda sınıflandırılmıştır. Bu durum eğitim alanında birçok değişimi beraberinde getirmiş ve temel alan özelliklerinden uzaklaşarak meslek eğitiminde sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu çalışma içmimarlık/içmimarlık ve çevre tasarımı eğitim programlarının ulusal/uluslararası düzeyde hangi temel alan altında yer aldığı belirlenmesi ve TYYÇ sonrası belirlenen iki farklı temel alanın neden olduğu sorunları ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda içmimarlık/içmimarlık ve çevre tasarımı eğitim programlarının sınıflandırılmasıyla ilgili tüm dokümanlar incelenmiş ve elde edilen bilgiler ve ilişkilendirilen sorunlar tündengelem yaklaşımıyla sistematik bir düzende aktarılmıştır. Çalışmanın sonucunda TYYÇ kapsamında hazırlanan eğitim programlarının temel alan sınıflandırılma raporlarının Avrupa Yükseköğretim yeterlilikleri çerçevesince yeniden gözden geçirilmesi ve içmimarlık eğitim programının tek bir temel alan altında sınıflandırılması ve bu alan altında yeterliliklerinin tanımlanması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Bologna Süreci, ISCED, FOET, TYYÇ, İçmimarlık, Temel Alan, Yeterlilik

THE BROAD/NARROW FIELD PROBLEMS OF INTERIOR ARCHITECTURE/DESIGN EDUCATION IN TURKEY

Abstract

Bologna is an important process which aims to create a coherent and common higher education area among the higher education systems of the member states of the European Union. Within the scope of the process, guidelines were created by making a classification that brings together the professional fields that share common subjects and values in the field of higher education. The purpose of the classification is to establish a transparent, questionable and collaborative system for the recognition

* Arş. Gör., Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İç Mimarlık Ana Sanat Dalı, ummuertugrul@anadolu.edu.tr

** Prof., Eskişehir Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, bkaptan@eskisehir.edu.tr

and intelligibility of relevant educational programs and diplomas in the international arena. The countries involved in the process have made arrangements in their higher education systems based on these guidelines and established their own national qualifications frameworks. Turkey is also included in this process, National Qualifications Framework for Higher Education in Turkey (NQF-HETR) was created. However, in the process of regulation, as in many education programs, interior architecture/design education programs are classified in different fields other than their board/narrow fields. This situation has brought many changes in the field of education and problems in vocational education have arisen by moving away from the board/narrow field features. The aim of this study is to determine in which fields interior architecture/design education programs are classified at national/international level and to reveal the problems caused by two different board/narrow fields identified after NQF-HETR. For this purpose, all documents related to the classification of interior architecture/design education programs have been examined and the information obtained and related problems have been put forward in a systematic order with deductive approach. As a result of the study, it was concluded that the classification reports of education and training programs prepared for NQF-HETR should be revised within The Framework for Qualifications of the European Higher Education and that the interior architecture/design education programs should be classified in a single board/narrow field and that their qualifications should be defined in this field.

Keywords: Bologna Process, ISCED, FOET, NQF-HETR, Interior Architecture/Design, The Board/Narrow Field, Proficiency

Giriş

Avrupa Birliği'ne (AB) üye ülkeler, 1999'da Bologna deklarasyonunda bir araya gelerek Avrupa'da yükseköğretim sistemlerinde eğitim derecelerinin ve düzeylerinin belirlenmesi, kredi sisteminin düzenlenmesi, öğrenci hareketliliğinin desteklenmesi gibi bir dizi düzenlemeler yapmışlardır. Bologna süreci kapsamında gerçekleştirilen bu düzenlemeler ile anlaşmanın hedefleri çerçevesinde; yükseköğretim sistemlerinin birbiriyle uyumlu, anlaşılır, karşılaştırılabilir, ulusal ve uluslararası bir çerçevede tanınır duruma getirilmesi, yükseköğretim kurumları arasında işbirliği, hareketliliği ve mezunların istihdam edilebilirliğinin artırılması ve Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın oluşturulması hedeflenmiştir (Eriş, ve diğerleri, 2009, s. 8). Bu doğrultuda birçok üye ülke ulusal yükseköğretim sistemlerinde bir reform sürecine girmiş ve Bologna süreci kapsamında her ülkenin kendi ulusal yükseköğretim yeterlilikler çerçevesini geliştirmeleri beklenmiştir. 2006'da Yükseköğretim Kurumu (YÖK) bu doğrultuda yükseköğretim yeterlilikler komisyonunu oluşturarak "Türkiye'de Yükseköğretimde Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi (UYÇ)" düzenleme çalışmalarına başlamıştır. Bu komisyon Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) tarafından 1997 yılında hazırlanan Uluslararası Standart Eğitim Sınıflandırılması (International Standard Classification of Education) ISCED'97 ve Eğitim ve Öğretim Alanları Sınıflaması (Classification of Fields of Education and Training) FOET'99 kılavuzunu kaynak olarak Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) oluşturmuştur. TYYÇ için yükseköğretim temel alanları düzeyinde raporlar sunulmuş ve 21 Ocak 2010 tarihinde uygulanmaya başlanmıştır. Ancak TYYÇ için hazırlanan bu raporlarda içmimarlık, moda tasarımı ve endüstriyel tasarım gibi birçok eğitim programlarının sınıflandırılmasında tutarsızlıklar olduğu gözlemlenmiştir. Bunlar içinde içmimarlık/içmimarlık ve çevre tasarımı eğitim programları iki farklı genel alan ve temel alan altında sınıflandırılmıştır. İçmimarlık ile içmimarlık çevre tasarımı programları, TYYÇ'in temel alan sınıflandırılmasında bir rapora göre "beşeri bilimler ve sanat genel alanına" bağlı "sanat temel alanı" altında, başka bir rapora göre "mühendislik genel alanına" bağlı "mimarlık ve yapı temel alanı" altında yer almıştır. Bunun sonucunda bölümler temelinde farklı uygulamalar gerçekleşmiş ve Türkiye'deki içmimarlık eğitiminde çözülmesi zor birçok sorun ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmanın amacı içmimarlık/içmimarlık ve çevre tasarımı eğitim programlarının ulusal/uluslararası düzeyde ve TYYÇ kapsamında hangi temel alan altında yer aldığı belirlenmesi ve TYYÇ sonrası belirlenen iki farklı temel alanın neden olduğu sorunların ortaya koyulmasıdır. Bu amaç doğrultusunda, çalışmanın ilk bölümünde Bologna sürecinin ana hedeflerinden kısaca söz edilerek, ulusal yeterliliklerin oluşturulmasında taslak olarak kabul edilen ISCED'97, FOET'99, ISCED 2011 ve ISCED-F 2013 kılavuzlarının amacı, eğitim programlarının sınıflama mantığı açıklanmaktadır. Bu kılavuzlara göre içmimarlık/içmimarlık ve çevre tasarımı eğitim programlarının temel alan sınıflandırılması tutarlı bir biçimde belgelenmektedir. Sonra TYYÇ kapsamında Türkiye uygulamasından söz edilerek temel alan sınıflandırılmalarının nasıl yapılandırıldığı aktarılmaktadır. Daha sonra TYYÇ sonrası uygulamaların içmimarlık/içmimarlık çevre tasarımı eğitimi kapsamında yarattığı sorunlar başlıklar altında incelenmektedir. Çalışmanın sonuç bölümünde uygulamaların içmimarlık/içmimarlık çevre tasarımı eğitiminin yer aldığı temel alan ile ilişkisi irdelenmektedir. Çalışmanın yöntemi tündengelimine dayalı olarak doküman incelemesini içermektedir. Araştırma Türkiye'de içmimarlık/içmimarlık ve çevre tasarımı eğitim programlarının sınıflandırılmasıyla ilişkili tüm dokümanların sistematik bir yöntem ile incelenmesi hedeflendiğinden araştırmada örnekleme yöntemine başvurulmamış ve çalışma evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Dokümanlardan elde edilen bilgiler içmimarlık/içmimarlık ve çevre tasarımı eğitimiyle alakalı sorunlarla ilişkilendirme yapılarak betimlenmeye çalışılmıştır.

Avrupa'da Yükseköğretim Reformları Hedefleri Doğrultusunda Hazırlanan Eğitim Programları Sınıflandırmaları ve İçmimarlık Programı

AB üyesi olan ve üyelik sürecinde olan ülkelerin farklı eğitim gelenekleri ve modelleri olması nedeniyle, Avrupa genelinde tek ve uygulanabilir bir eğitim sistemi kurulması oldukça zor olduğu düşünülmüştür. Bu farklılıklar mesleklerin hem akademik hem de sektörel alanlarda ortaklaşmasını engelleyecek düzeydeydi. Bu nedenle AB Yükseköğretim alanında gerçekleşecek olan düzenlemenin en az koşullarda ortaklaşması, ancak mesleklerin uygulanabilmesi için gerekli yeterliklerinin kaybedilmeden değişimin gerçekleşmesi sağlanmaya çalışılmıştır.

Bologna süreci 1998'da Sorbonne bildirisi ile başlayan¹¹ 2010 yılına kadar Avrupa'da ortak bir Yükseköğretim Alanı yaratmayı hedefleyen bir reform süreci olarak ortaya çıkmıştır. Bu süreçte yayınlanan bildireler ve alınan kararlar ile;

“Kolay anlaşılır ve birbirleriyle karşılaştırılabilir bir yükseköğretim diploma ve derece sistemlerini oluşturmak (Yeterlilikler çerçeveleri, Üç dereceli sistem, Avrupa Kredi Transfer Sistemini/AKTS, diploma eki, vb.), öğrencilerin ve araştırmacıların Avrupa ülkeleri arasında hareketliliğini sağlamak, yaygınlaştırmak ve yükseköğretimde Avrupa boyutunu geliştirmek, yükseköğretimde kalite güvencesi sistemleri ağını oluşturmak ve yaygınlaştırmak, hayat boyu öğrenimini desteklemek, Avrupa yükseköğretim yeterliliklerinin tanınmasıyla Avrupa Yükseköğretim Alanı'nı oluşturmak, Ulusal Yükseköğretim Yeterliliklerinin belirlenmesi ile yükseköğretim sistemleri arasında kaliteyi, şeffaflığı ve tanınırlığı artırmak” (YÖK, 2009) hedeflenmektedir.

Bologna sürecinde alınan kararların ve amaçlanan hedeflerin üye ülkeler için yasal bağlayıcılığı bulunmamakla birlikte, her ülke özgür iradeleri ile öngörülen hedefleri kabul edip etmeme haklarına sahip olduğu belirtilmektedir. Ancak Bologna sürecinin başlangıcından da önce 11 Nisan 1997 yılında imzalanan Lizbon Sözleşmesi'nde “Avrupa Bölgesi'ndeki yükseköğretime ilişkin diploma ve derecelerin tanınmasına” yönelik alınan kararlar Bologna sürecinin hedeflerinin uygulanmasında

¹¹ 1999'da Bologna süreci; 2001'de Prag, 2003'de Berlin, 2005'de Bergen, 2007'de Londra, 2009'da Leuven ve 2010'da Budapeşte-Viyana bildirgesini içerisine alan reform sürecidir.

zemin oluşturan ve Bologna süreci çerçevesinde yasal bağlayıcılığı olan tek metin olarak görülmüştür (Aközer, 2013, s. 29). Hukuksal bağlayıcılığı olan bu sözleşmeye göre yükseköğretim düzeyinde *bir diplomaya sahip olan bireylerin başka bir ülkede lisansüstü eğitimlerini sürdürebilmeleri, o ülkenin yasa ve yönetmelikleri gereğince akademik unvanlarını kullanabilmeleri ve iş olanaklarından yararlanabilmeleri* açısından büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla bu sözleşmeyi yasa olarak kabul eden taraf devletler Bologna sürecindeki AB yükseköğretim alanının yapılandırılmasına doğrudan dahil olmuştur. Bu çerçevede Bologna sürecine katılan her ülke yükseköğretim sistemlerini gözden geçirmek, diploma ve dereceleri belirlemek, kendi ulusal yükseköğretim yeterlilikler çerçevelerini oluşturmak zorunluluğu bulunmaktadır.

Avrupa’da yükseköğretim alanında yeterliklerin belirlenmesine kaynak olmak üzere UNESCO tarafından hazırlanan eğitim sınıflandırılması ISCED’97 ve CEDEFOP/EUROSTAT²² işbirliğinde hazırlanan eğitim ve öğretim alanları sınıflaması FOET’99 oluşturulmuştur. İlk kez 1976 yılında yayınlanan ISCED başlangıçta eğitim politikalarının planlanması ve eğitim programların dünya çapında tanıtılması olsa da, 1997 yılında yenilenecek Bologna süreci çerçevesinde ulusal ve uluslararası alanda eğitim istatistiklerinin toplanması, derlenmesi ve sunulması için bir araç olarak geliştirilmiştir (ISCED’97, 1997, s. 1). ISCED’97 ve FOET’99 kılavuzlarının kaynak olarak kullanılmasındaki temel amacı, “*eğitim ve öğretim programlarının sınıflandırılması*” ve bunlarla ilişkili “*yeterliliklerinin*” oluşturulmasıdır.

FOET’99 temel ve sürekli eğitim, genel eğitim ve mesleki eğitim ile ilgili tüm eğitim programlarını belli eğitim alanları içerisinde sınıflandırmak ve uluslararası veri karşılaştırmasında kolaylık sağlamak amacıyla oluşturulan bir kılavuzdur (Andersson & Olsson, 1999, s. 1). FOET’99 hazırlanması sürecinde temelde ISCED’97’ye dayandırılmasına rağmen, içerik olarak birbirinden ayrılmaktadır. ISCED’97 her bir eğitim programının eğitim alanı ve eğitim düzeylerine (ortaöğretim, lisans, yüksek lisans vb.) göre sınıflandırılmasını dikkate alırken, FOET ‘99 ise eğitim programlarını yalnızca eğitim ve öğretim alanları (beşeri bilimler ve sanat, fen bilimleri, sosyal bilimler, mühendislik vb.) olarak sınıflandırmakta ve hiyerarşik bir kodlama sistemi kullanmaktadır. Bu kodlama sistemi; *eğitim programlarına* dair verilerin toplanması, *uluslararası kuruluşlar tarafından kullanılması, eğitim programlarının tanınırlığı ve anlaşılabilirliği açısından evrensel bir dil birliği sağlanması* adına oluşturulmuştur.

FOET’99 kılavuzunda eğitim/öğretim programları (alanları) geniş alan, dar alan ve ayrıntılı alan olarak hiyerarşik bir sisteme göre sınıflandırılmıştır. “Eğitim alanları için böyle bir sınıflandırmanın yapılmasının gerekçesi, konu içeriği yaklaşımıdır. Eğitim programlarının (detaylı program grupları) konu içeriğindeki yakınlık ile bir araya getirilmektedir. Daha sonra bu program grupları, ‘bilgi yakınlığına’ dayalı olarak ayrıntılı, dar ve geniş alanlara toplanmakta ve hangi alanda sınıflandırılacağına karar veren programın ana içeriği olduğu vurgulanmaktadır (Andersson & Olsson, 1999, s. 8)”. Başka bir deyişle hiyerarşik sınıflandırmanın mantığı eğitim ve öğretim programlarında verilen eğitim konularının içerik olarak baskın ya da yakın bir ilişkinin olması durumunda üst düzey bir alan altında gruplandırılmasıdır. Bu kılavuza göre eğitim ve öğretim alanları 9 farklı geniş alan, 25 farklı dar alan ve 80’e yakın ayrıntılı alan altında Tablo 1’de görüldüğü üzere 1-2-3 basamaklı kodları kullanarak sınıflandırılmıştır. 2-basamaklı kod alanlar (dar alanlar), genelde veri toplamada uluslararası kuruluşlar tarafından kullanılması gerekmekte ve “eğitim alanları” terimi bu alana kaynaklık etmektedir.

2 CEDEFOP: Avrupa Mesleki Eğitim Geliştirme Merkezi (European Centre for the Development of Vocational Training)
EUROSTAT: Avrupa Birliği İstatistik Ofisi (Statistical Office of the European Communities)

ISCED'97 (FOET'99)	Geniş Alanlar	Dar Alanlar	Ayrıntılı Alanlar	Programlar/Konular Eğitim ve Öğretim Alanları
Kodlama Mantığı	1 basamaklı kodlama	2 basamaklı kodlama	3 basamaklı kodlama	Eğitim programları
	X	XX	XXX	....
Alanların Sayısı	9	25	≅80	....

Tablo 1: ISCED'97 (FOET'99) Eğitim ve öğretim alanları sınıflaması kodlama mantığı

FOET'99 eğitim sınıflandırılmasına göre; içmimarlık eğitim programı da diğer eğitim programları gibi geniş alan, dar alan ve ayrıntılı alan altında sınıflandırılmış ve kodlanmıştır. Tablo 2'de görüldüğü gibi içmimarlık eğitim programı 02 kodlu *Sanat ve Beşeri Bilimler* geniş alan başlığı ve 21 kodlu *Sanat* dar alanı ve 214 koduyla *Tasarım* ayrıntılı alan altında sınıflandırılmıştır. 07 kodlu *Mühendislik, İmalat ve İnşaat* geniş alanı başlığı altında da eğitim programlarından kapsam dışı olarak "İç tasarım ile ilgili çalışmalar bu alandan hariç tutulur ve 214 "Tasarım" alanına dahil edilir (Andersson & Olsson, 1999, s. 35)" ibaresi yer almaktadır.

ISCED'97 (FOET'99) Geniş Alan ve Kodu	Dar Alan ve Kodu	Eğitim Programlarının İlişkili Olduğu Ayrıntılı Alan ve Kodu	Eğitim ve Öğretim Program Kapsamı	ISCED'97 (FOET'99) Geniş Alan ve Kodu	Dar Alan ve Kodu	Eğitim Programlarının İlişkili Olduğu Ayrıntılı Alan ve Kodu	Eğitim ve Öğretim Program Kapsamı	
2 Sanat ve Beşeri Bilimler	21 Sanat	211 Görsel sanatlar	.....	5 Mühendislik, İmalat ve İnşaat	58 Mimarlık ve İnşaat	581 Mimarlık ve şehir planlama	Kentsel mimari tasarım ve planlama Mimarlık Bina tasarımı Kadastro/haritalık Şehir planlama Toplumsal kalkınma Peyzaj mimarlığı Yapısal mimari Haritalık Şehir ve bölge planlama Kentsel planlama	
		212 Müzik ve sahne sanatları	.....				582 İnşaat ve inşaat mühendisliği	.....
		213 İşitsel-görsel teknikler ve medya yapıcılığı	.....			214 Tasarım		Kıyafet tasarımı Endüstriyel ürünler tasarımı (sanatsal) Moda tasarımı İç mekân tasarımı Sahne tasarımı Üç boyutlu tasarım Vitrin dekorasyonu
		215 El sanatları	.....					
		Kapsam Dışı				Bina tasarımı bu alandan hariç tutulur ve 581 "Mimarlık ve şehir planlama" alanına dahil edilir. Endüstriyel tasarım şayet vurgu artistik tasarıma değil de teknik konulara yapılıyorsa, bu alandan hariç tutulur ve 52 "Mühendislik ve mühendislik işleri" altındaki uygun bir alana dahil edilir. Yayın tasarımı ve grafik tasarım bu alandan hariç tutulur ve 213 "İşitsel-görsel teknikler ve medya yapımı" alanına dahil edilir.	Kapsam Dışı	

Tablo 2: ISCED'97 (FOET'99) göre İçmimarlık eğitim programlarının sınıflandırılması

Bologna süreci çerçevesinde alınan kararlar genişletilmiş ve itirazlar dikkate alınarak eğitim ve öğretim alanları sınıflandırılması tekrar değerlendirme kararı alınmıştır. Avrupa yükseköğretim yeterlilikleri için kaynak olarak kabul ettiği ISCED'97 kılavuzu yeniden düzenlenerek 2011 yılında ISCED'11, 2013 yılında da ISCED-F 2013 belgeleri güncellenerek yayınlanmıştır. Bu kılavuzlarda bazı eğitim programları eğitim verilen alanın gereklilikleri doğrultusunda yeniden düzenlenmiş ve sınıflandırılmıştır. ISCED-F 2013 kılavuzu daha önceki ISCED (1976, 1997, 2011) ve FOET'99 sürümlerinde eğitim ve öğretim alanlarının sınıflandırılmasında ölçüt olarak kullanılan konu temelli yaklaşımının aynısını kullanmıştır. Kılavuzda ISCED'97'den farklı olarak basamaklı kodlama sisteminde ve eğitim ve öğretim alanlarında değişiklikler olmuştur. Kılavuzda eğitim programları 11 farklı geniş alan, 29 farklı dar alan ve 90 farklı ayrıntılı alan; 2, 3 ve 4 basamaklı kodları kullanarak sınıflandırılmıştır.

ISCED-F 2013	Geniş Alanlar	Dar Alanlar	Ayrıntılı Alanlar	Programlar /Konular Eğitim Ve Öğretim Alanları
Kodlama Mantığı	2 basamaklı kodlama	3 basamaklı kodlama	4 basamaklı kodlama	Eğitim programları
	0X	0XX	0XXX	....
Alanların Sayısı	11	29	≈90	....

Tablo 3: ISCED-F 2013 Eğitim ve Öğretim Programlarının Kodlama Mantığı

Bu kılavuza göre Tablo 4'de görüldüğü gibi içmimarlık programı kapsamı *Moda, İç Mekân ve Endüstriyel Tasarımı* olarak 0212 ayrıntılı alan koduyla, 02 kodlu *Sanat ve Beşeri bilimler* geniş alan başlığı ve 021 kodlu *Sanat* dar alanı altında sınıflandırılmıştır. 07 kodlu *Mühendislik, İmalat ve inşaat* geniş alanı başlığı altında da eğitim programlarından kapsam dışı olarak “İç mekân tasarımı çalışmaları bu ayrıntılı alandan hariç tutulur ve 0212 “*Moda, iç mekân ve endüstriyel tasarım*” ayrıntılı alanına dahil edilir (UNESCO, 2015, s. 37).” ibaresi yer almaktadır.

ISCED-F 2013 (UNESCO) Geniş Alan ve Kodu	Dar Alan ve Kodu	Eğitim Programlarının İlişkili Olduğu Ayrıntılı Alan ve Kodu	Eğitim ve Öğretim Program Kapsamı	ISCED-F 2013 (UNESCO) Geniş Alan ve Kodu	Dar Alan ve Kodu	Eğitim Programlarının İlişkili Olduğu Ayrıntılı Alan ve Kodu	Eğitim ve Öğretim Program Kapsamı
02 Sanat ve Beşeri Bilimler	021 Sanat	0211 Görsel-işitsel teknikler ve medya yapımcılığı	.....	07 Mühendislik, İmalat ve İnşaat	073 Mimarlık ve İnşaat	0731 Mimarlık ve şehir planlama	Mimari kentsel tasarım ve planlama Mimarlık Bina tasarımı Kadastro/ Arazi ölçümü Şehir planlama Toplumsal kalkınma Peyzaj mimarlığı Yapısal mimari Haritalılık Kent ve kırsal bölge planlama Kentsel planlama
		0212 Moda, iç mekân ve endüstriyel tasarım	Kıyafet tasarımı Endüstriyel ürün tasarımı Moda tasarımı İç mimarlık İç mekân tasarımı Sahne tasarımı Vitrin dekorasyonu				0732 İnşaat ve inşaat mühendisliği
		0213 Güzel sanatlar	.....				
		0214 El sanatları	.....				
Kapsam Dışı	Bina tasarımı çalışmaları bu ayrıntılı alandan hariç tutulur ve 0731 "Mimarlık ve şehir planlama" ayrıntılı alanına dahil edilir. Endüstriyel tasarım çalışmaları, şayet vurgu artistik tasarıma yönelik değil de teknik konulara yapılıyorsa, bu alandan hariç tutulur ve 071 "Mühendislik ve mühendislik işleri" altındaki uygun ayrıntılı alana dahil edilir. Yayın tasarımı ve grafik tasarımı bu ayrıntılı alandan hariç tutulur ve 0211 "Görsel-işitsel teknikler ve medya yapımcılığı" ayrıntılı alanına dahil edilir.			Kapsam Dışı	İç mekân tasarımı çalışmaları bu ayrıntılı alandan hariç tutulur ve 0212 "Moda, iç mekân ve endüstriyel tasarım" ayrıntılı alanına dahil edilir. Geomatik bu ayrıntılı alandan hariç tutulur ve 0532 "Yer bilimleri" ayrıntılı alanına dahil edilir. Parkların ile bahçelerin planlanması ve yapılması bu ayrıntılı alandan hariç tutulur ve 0812 "Bahçecilik" ayrıntılı alanına dahil edilir.		

Tablo 4: ISCED-F 2013 Eğitim ve Öğretim Alanları Sınıflaması (UNESCO, 2015, s. 11- 37)

Kılavuzlarda programların sınıflandırılmasında yalnızca isimlerin dikkate alınması büyük yanlışlıkların doğurabileceği konusuna vurgu getirilmektedir. Örneğin; eğitim programlarının isimlerinde yer alan ve içerik bilgisinde kullanılmakta olan 'iletişim', 'yönetim', 'içmimarlık', 'mimarlık' vb. bazı yaygın terimlerde bu durum söz konusu olmakta hatta bir program ismi farklı ülkelerde farklı anlamları olabilmektedir. Dolayısıyla program isimleri konusunda mümkün olduğunca dikkatli olunması gerektiği ve bunun yerine programların paylaştığı ana konu içerikleri dikkate alınması gerektiği belirtilmektedir (Andersson & Olsson, 1999, s. 11).

Uluslararası Eğitim sınıflamalarına göre içmimarlık eğitim programı son haliyle değiştirilmiş, ISCED'97 ve FOET'99'da belirlenen tasarım ayrıntılı alan başlığından çıkarılmıştır. Bunun yerine ISCED-F 2013 belgesinde "Moda, iç mekân tasarımı ve endüstriyel tasarım", başlığı ile **ayrıntılı alan** konumuna dönüşmüştür. Bu eğitim programlarının konu içeriği yaklaşımına göre; moda giysileri, endüstriyel ürünler ile iç mekânların tasarımı ve inşasında paylaşılan ortak konular; çizgi, model ve malzemelerin yaratıcı bir şekilde bir araya getirilmesine yönelik çalışmalar (ISCED-F, 2013) olduğu belirtilmektedir. Bu ayrıntılı alan altında kıyafet tasarımı, endüstriyel ürün tasarımı, moda tasarımı, içmimarlık, iç mekân tasarımı, sahne tasarımı ve vitrin dekorasyonu eğitim ve öğretim

programları yer almaktadır. Özet olarak bu programlar “ortak konu içeriği” sahip olmaları nedeniyle Moda, İç Mekân ve Endüstriyel Tasarım (Fashion, Interior and Industrial Design) başlığı altında sınıflandırılmıştır.

Türkiye’de Eğitim Programlarının Sınıflandırılması, TYYÇ

Türkiye, 1 Aralık 2004 tarihinde Lizbon sözleşmesini imzalayarak “Avrupa Bölgesinde Yükseköğretimle İlgili Belgelerin Tanınmasına İlişkin Sözleşme’ye dahil olmuştur. Bu sözleşme yasa olarak kabul edilip Resmi Gazetede 17 Kasım 2006 tarihinde 26349 sayı ile yayımlanarak yürürlüğe konulmuştur (T.C Resmi Gazete Kanun no: 5463, 2006). Dolayısıyla Türkiye de Bologna sürecine dâhil olan devletlerarasına katılmıştır. Bu doğrultuda Bologna sürecinin gerekliliklerini yerine getirmek üzere Yükseköğretimde Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi (UYÇ) oluşturulmasına yönelik 2006 yılında yükseköğretim kurumlarını temsilen yükseköğretim yeterlilikler komisyonu oluşturulmuştur. Bu komisyon ISCED’97 kılavuzunu kaynak olarak TYYÇ’yi oluşturmuştur. Bu çerçevede genel alanlar (geniş alan)/kodları, temel alanlar (dar alan)/kodları ve bu alanlara bağlı olarak eğitim programlarının (ayrıntılı alan) yeterliliklerinin belirlenmesi için bir dizi düzenleme yapılmıştır. Bu düzenlemede 8 farklı genel alana bağlı (geniş alan) 22 temel alan (dar alan) ve bu alanların altında yer alacak olan eğitim programları (ayrıntılı alan) sınıflandırılmıştır. Düzenlemeler içerisinde yükseköğretimde yer alan her düzeyin (ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora) temel alan yeterlilikleri, ayrıntılı alan olan eğitim ve öğretim programları dâhilinde rapor halinde sunulmuştur. Raporlarda Avrupa Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesinde (QF-EHEA, 2005) ve yaşam boyu öğrenim için Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (EQF-LLL, 2008) belirlenen düzey tanımlayıcıları kaynak alınmış ve ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora eğitim programlarının yeterlilikleri asgari olarak kazanılması gereken “bilgi”, “beceri” ve “yetkinliklere” göre tanımlamıştır (TYYÇ, 2010).

Yükseköğretim yeterlilikler komisyonun çalışması sonucunda İçmimarlık ile İçmimarlık ve Çevre Tasarımı programları Tablo 5’de görüldüğü gibi hem “2-Beşeri Bilimler ve Sanat” temel alanı, hem de “5-Mühendislik, Üretim ve Yapı” temel alanında yer almıştır. Ayrıca yükseköğretim kurumlarında yer alan içmimarlık programlarının kaynak alacağı temel alan yeterlilikleri; bir raporda 21 koduyla “Sanat” temel alanına bağlı olan 214 koduyla “Tasarım” eğitim ve öğretim alanı altında yer alırken diğer raporda ise 58 koduyla “Mimarlık ve Yapı” temel alanına bağlı olan 581 koduyla “Mimarlık ve Şehir Planlama” eğitim ve öğretim alanı altında belirlenmiştir.

SANAT TEMEL ALAN RAPORUNA GÖRE				MİMARLIK VE YAPI TEMEL ALAN RAPORUNA GÖRE					
TYYÇ 2011 Genel Alan ve Kodu	Temel Alan ve Kodu	Programlarının ilişkili olduğu Eğitim ve Öğretim Alanları ve Kodları	Temel Alan Kodu ve Program Adı (Eğitim ve Öğretim Alanları)		TYYÇ 2011 Genel Alan ve Kodu	Temel Alan ve Kodu	Programlarının ilişkili olduğu Eğitim ve Öğretim Alanları ve Kodları	Temel Alan Kodu ve Program Adı (Eğitim ve Öğretim Alanları)	
2 Beşeri Bilimler ve Sanat	21 Sanat*	214 Tasarım	21,54	Tekstil ve Moda Tasarımı	5 Mühendislik, Üretim ve Yapı	58 Mimarlık ve Yapı**	581 Mimarlık ve Şehir Planlama	.....	.....
			21,54,52	Takı Teknolojisi ve Tasarımı				58, 52, 21	Yat Tasarımı
			21,58	İçmimarlık				21, 54, 58	Endüstri Tasarımı
			21,58	İçmimarlık ve Çevre Tasarımı				21, 54, 58	Endüstri Ürünleri Tasarımı
			21,81	Turizm Animasyonu				21, 54, 58	Endüstriyel Tasarım
			21,54, 58	Endüstri Tasarımı				21, 58	İçmimarlık
			21,54, 58	Endüstri Ürünleri Tasarımı				21, 58	İçmimarlık ve Çevre Tasarımı
			21,54, 58	Endüstriyel Tasarım				.....	.....

Tablo 5: ISCED'97 ve FOET'99 kaynak alınarak oluşturulan TYYÇ Genel Alan, Temel Alan ve Programların kodları sınıflandırılması: **Sanat Temel Alanı*** (Çobanlı, ve diğerleri, 2011, s. 5), **Mimarlık ve Yapı Temel Alanı**** (Pamir, ve diğerleri, 2011, s. 3)

Raporların hazırlanmasında genel alana (geniş alan) ve temel alanlara (dar alan) bağlı ilgili eğitim ve öğretim programlarının (ayrıntılı alanların) sınıflandırılmasında FOET'99 kılavuzunda yer alan 58 kodlu *Mimarlık ve Yapı* dar alanın, 581 kodlu *Mimarlık ve Şehir Planlama* ayrıntılı alanı altında “*İç mekân tasarımı ile ilgili çalışmalar bu alandan hariç tutulur ve 214 “Tasarım” alanına dahil edilir* (Andersson & Olsson, 1999, s. 35)” ibaresi dikkate alınmamıştır. Bu açıdan değerlendirildiğinde içmimarlık TYYÇ’de 21 ve 58 kodlu olmak üzere 2 genel alan altında sınıflandırılmıştır.

TYYÇ Sonrası İçmimarlık Eğitim Programlarının Sorunları ve Uygulamanın Sonuçları

Avrupa bölgesindeki ülkeler arasında yükseköğretim sistemlerindeki yapılan çalışmalar ve düzenlemelerle birlikte yakınlaşan ve en az koşullarda ortaklaşmaya başlayan akademik programları özellikle mesleki yeterliklerin düzenlenmesi ve karşılıklı tanınması direktifine uygun olarak gerçekleşmekteydi. Mesleki yeterliklerin karşılıklı tanınması için iki aşamadan biri olarak kabul edilen akademik tanınırlığın gerekliliğinden ilki eğitim programlarının düzenlenmesiydi. Türkiye’de YÖK tarafından üç dereceli sistem, AKTS, diploma, diploma eki, vb. düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. TYYÇ kapsamında olan ve meslek eğitiminin sınıflandırılması aşamasında ise komisyonlar aracılığıyla gerçekleşen çalışmalarda ISCED'97 ve FOET'99 belgelerine rağmen farklı uygulamalara gidilerek birçok meslek eğitim alanı farklı temel alanlarda ya da iki ‘temel alan’ altında sınıflandırılması sağlanmıştır. Örneğin içmimarlık eğitimi daha önceden de belirtildiği gibi sanat temel alanında “214-Tasarım” ve Mimarlık ve Yapı temel alanında “581-Mimarlık ve Şehir Planlama” eğitim ve öğretim alanında yer almıştır. Daha sonra bu alan ad değiştirilerek Mimarlık, planlama ve tasarım” alanına dönüştürülmüştür.

Bu tür farklı bir uygulama, ilgili komisyonlar tarafından gerekçelendirilmesine karşın **kaynak olarak alınan belgeler ile Avrupa yükseköğretim alanının genelinde uyumsuzluk yaşanmasına ve çözülmesi zor sorunların oluşmasına** neden olmuştur. Bu sorunlar içinde öne çıkan ve içmimarlık eğitiminde çözümsüzlük yaratan konular aşağıda yer almaktadır.

1. *Türkiye’deki vakıf ve devlet olmak üzere 63 üniversitede yer alan içmimarlık ile içmimarlık çevre tasarımı lisans programlarının adının uyarlanması;*

TYYÇ’ye kaynak alınan ISCED’97 ve FOET’99 ve daha sonradan güncellenen halleriyle içmimarlık mesleği iki farklı ad ile yer almaktadır: Interior Design-İç Mekân Tasarımı ve Interior Architecture-İçmimarlık. Ancak Türkiye’ye özel bir durum olması nedeniyle komisyonlar bu iki meslek adını Türkiye koşullarına uyarlayarak İçmimarlık ile İçmimarlık ve Çevre Tasarımı adı altında toplamışlardır. Burada İçmimarlık ve Çevre Tasarımı adı ve eğitim modeli içmimarlık yeterliklerinden farklı olmaması aynı öğrenim çıktıları ve yeterliklerle tanımlanması mezuniyette aynı unvanı almaları nedeniyle önemli bir farklılık yaratmamaktadır. Tam tersine Çevre Tasarımı ekinin yarattığı algı nedeniyle *içmimarlık mesleğini tanımayan birçok yetkilinin* “Peyzaj Mimarlığı” ile ilişkilendirmesi sonucu akademik kadro ve eğitimin içmimarlık yeterliklerinden uzaklaşan sonuçlar doğurduğu görülmektedir. Zaman içinde İçmimarlık ve Çevre Tasarımı mezunlarının Peyzaj Mimarlığı mezunlarının yeterliklerine bakarak bu alanda iş ve hak iddia etmeleri olasıdır.

2. *Türkiye’deki vakıf ve devlet olmak üzere 63 üniversitede içmimarlık ile içmimarlık çevre tasarımı lisans programının kurulması;*

Türkiye’de 13 devlet ve 50 vakıf olmak üzere toplam 63 üniversitede aktif olarak yürütülmektedir. TYYÇ’nin kabul edilmesini izleyen dönemde özellikle vakıf üniversitelerinde popüler olarak kabul edilen bir meslek olarak içmimarlık bölümlerinin kurulması yönünde niyet göstermiş ve göstermeye devam etmektedir. Artan sayı ve kontenjana bağlı olarak akademisyen sıkıntısı bulunması nedeniyle mimarlık bölümleriyle birlikte düşünülen içmimarlık bölümleri doğal olarak eğitim yeterlikleri ve öğrenim çıktıları konusunda değişim göstermiş, ortak programlar ve temel alanda yetkin olmayan eğitimci aracılığı ile meslek kimliğini kaybetme noktasına gelmiştir.

3. *Türkiye’deki içmimarlık ile içmimarlık çevre tasarımı lisans programlarının 10 farklı fakülte bünyesinde yer alması;*

TYYÇ’nin resmi olarak ilanı sonrasında birçok aktif bölüm Güzel Sanatlar Fakülteleri’nden Mimarlık ve/veya benzeri fakültelere geçiş yapmıştır. Yeni kurulan birçok Mimarlık Fakültesinde de içmimarlık bölümünün yer alması sağlanarak içmimarlık bölümlerinin sayısının hızla çoğalması sağlanmıştır. Ancak yine *içmimarlık mesleğini tanımayan birçok yetkili ve akademisyenin* girişimleriyle içmimarlık ile içmimarlık çevre tasarımı lisans programları Tablo 6’da görüldüğü üzere 10 farklı fakülte kapsamında toplanmıştır. Bu farklılık normal koşullarda eğitim programına etki etmemesi beklenirken fakülte ortak dersleri ile özellikle kaynaklarını verimli kullanmak adına sistem optimizasyonu yapan vakıf üniversitelerinde içmimarlık bölümü dersleri mimarlık bölümleri ile ortaklaştırılmış daha doğrusu içmimarlık bölümleri ilk yıllarda derslerini mimarlık bölümünden almaya başlamışlardır.

İçmimarlık Bölümü						Fakülte sayıları	İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü						Fakülte sayıları
Mimarlık Fakültesi						14	Mimarlık Fakültesi						3
Mimarlık ve Tasarım Fakültesi						5	Mimarlık ve Tasarım Fakültesi						6
Güzel Sanatlar Fakültesi						2	Güzel Sanatlar Fakültesi						6
Mühendislik-Mimarlık Fakültesi						4	Mühendislik-Mimarlık Fakültesi						2
Sanat ve Tasarım Fakültesi						2	Sanat ve Tasarım Fakültesi						2
Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi						1	Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi						3
Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi						2	Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi						5
Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi						1	Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi						2
Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi													
Programın Yer Aldığı Üniversite Sayıları						Toplam	Programın Yer Aldığı Üniversite Sayıları						Toplam
DEVLET	9	VAKIF	16	KKTC	6	31	DEVLET	4	VAKIF	28		32	

Tablo 6: Türkiye'deki İçmimarlık ile İçmimarlık Çevre Tasarımı lisans programlarının yer aldığı fakülteler (Lisans programlarına ait bilgiler YÖK'ün 2018 yılına ait lisans program atlasından 12 Mart 2019 tarihinde elde edilmiştir (http-1, 2018).

4. *Türkiye'deki içmimarlık/içmimarlık ve çevre tasarımı lisans programlarına kabul ölçütlerinde yetenek sınavının kaldırılması, merkezi sınav sistemi kapsamında Sayısal (SAY) ve Eşit ağırlık (EA) olmak üzere iki farklı puan türünün aynı zamanda kullanılması;*

5.

İçmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı lisans programlarının öğrenci kabul yöntemi sanat temel alanında yer alan bölümlerde yetenek sınavıydı. Bu sınav, el-göz-beyin koordinasyonu, görme-algı-yorum alışkanlığına yatkınlığı ve genel kültür ölçümü yaparak bölümlere bu alanı isteyen ve üniversite tercihi ilk sıralarda olan öğrenciler kabul edilmekteydi. Ancak TYYÇ ile birlikte hızla bölüm sayısının artması, yüksek öğrenci kontenjanı olması ve vakıf üniversitelerinin toplumsal, kültürel ve ekonomik koşulları nedeniyle değişmeye başlamıştır.

YÖK'ün 75850160-301.01.04-56126 sayı ve 05-09-2016 tarihli yazısı ile içmimarlık/içmimarlık ve çevre tasarımı bölümleri üniversite merkezi seçme sınavı ile öğrenci kabul etmeye başlamıştır. Merkezi sınav sistemine göre içmimarlık lisans programını tercih eden öğrenciler Sayısal (MF-4) puanı ile yerleştirilmekte, içmimarlık ve çevre tasarımı programını tercih eden öğrenciler ise Eşit Ağırlık (TM-1) puanı ile yerleştirilmektedir.

Bu uygulama mesleğin yapısını ve en önemlisi mesleki yeterlikleri ve öğrenim çıktılarını kökten değiştiren bir uygulamadır. Ayrıca aynı meslek kuruluşuna üye olacak ve aynı işi yapacak olan meslek adamlarının iki farklı yeterliliklere sahip olarak mezun olmalarına yol açmaktadır.

6. *İçmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı eğitim programları için yurtiçi ve yurt dışı öğrenci ve araştırmacı hareketliliklerinde (Yatay Geçiş, Dikey Geçiş, Erasmus vb.) yaşanan sorunlar;*

İçmimarlık eğitim programlarının hem ulusal düzeyde farklılıkları hem de ISCED'97 ile FOET '99 sınıflandırmalarından farklı bir biçimde sınıflandırılmış olması nedeniyle, ön lisans, lisans ve

lisansüstü programlarına başvurularında sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunlar; yatay ve dikey geçiş yapacak öğrenciler, Farabi³³ başvuruları ile sınav başvurularında program adı, giriş sınav türü ve puanına uygun başvuruların kabulünde yaşanmaktadır. Ayrıca uluslararası Erasmus+⁴⁴ anlaşmalarında anlaşmalı fakülte program ve ders eşleştirmeleri ile uluslararası projelerde eşdeğerlilik sorunları yaşanmaktadır.

7. *Türkiye’de içmimarlık lisansüstü eğitim programlarının Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler ve Güzel Sanatlar Enstitüleri olmak üzere birbirlerinden farklı araştırma ve sanat/bilim alanlarına sahip enstitüler bünyesinde yer alması;*

İçmimarlık ile içmimarlık ve çevre tasarımı programlarının lisansüstü eğitimlerinin bağlı olduğu enstitü ve eğitim/öğretim programlarındaki farklılıklar nedeniyle Tablo 7’de görüldüğü üzere bölümler sanatta yeterliğe dayalı anasanat dalı ve doktora dayalı anabilim dalı olarak iki farklı nitelik kazanmak durumunda kalmıştır. Programlara başvuruları Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı’ndan (ALES) enstitünün türüne bağlı olarak sayısal (SAY) ya da eşit ağırlık (EA) puan türü olarak kabul edilmektedir. Ancak mezun oldukları lisans programlarının puan türü bu başvurulara uyumsuzluk yaratmaktadır.

Bu durum 2016 yılı öncesinde sözel puan türü kabul edilmediği için özel yetenek sınavıyla programlara giren öğrencilerde ise ya eşit koşullarda değerlendirme şanslarını kaybetmekte ya da hak kaybı yaşamaktadırlar.

Üniversite	Anasanat Dalı Anabilim Dalı	Lisansüstü Eğitim Türü	Bulunduğu Enstitü
Anadolu Üniversitesi	İçmimarlık Anasanat Dalı	Yüksek Lisans/ Sanatta Yeterlik	Güzel Sanatlar Enstitüsü
Marmara Üniversitesi	İçmimarlık Anasanat Dalı	Yüksek Lisans/ Sanatta Yeterlik	Güzel Sanatlar Enstitüsü
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	İçmimarlık Anabilim Dalı	Yüksek Lisans/ Doktora	Fen Bilimleri Enstitüsü
Hacettepe Üniversitesi	İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı	Yüksek Lisans/ Doktora	Güzel Sanatlar Enstitüsü
Başkent Üniversitesi	İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı	Yüksek Lisans/ Doktora	Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tablo 7: Türkiye’deki İçmimarlık/ İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Anasanat/Anabilim dalı olarak Sanatta yeterlik/Doktora programların bulunduğu üniversiteler ve yer aldığı enstitüler (Tabloda yer verilen bilgiler 15 Nisan 2019 tarihinde üniversitelerin sayfalarından elde edilmiştir.)

8. *Türkiye’de içmimarlık/içmimarlık ve çevre tasarımı programlarının iki farklı temel alan altında yer almasına bağlı olarak akademik kadro alımlarında tercih farklılıkları;*

Akademik kadrolara başvuru aşamalarında bölümlerin bölüm başkanları, bölüm kadro yapıları, dekanlık ve rektörlüğün ilgili birimlerinin tercihlerine bağlı olarak aşağıdaki sorunlar yaşanmaktadır.

- *Akademik kadro ilanlarında Tablo 8 ve Tablo 9’da görüldüğü gibi içmimarlık mesleği dışında lisans mezunlarının koşul olarak belirlenmesi,*
- *Akademik kadro ilanlarında mezun olunan lisans programının adının farklılıkları, giriş sınav türünün farklılıklarında başvuru sorunları,*

3 *Farabi Değişim Programı: Ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitim-öğretim alan öğrenci veya öğretim üyelerinin bir veya iki yarıyıl süresince kendi kurumlarının dışında bir yükseköğretim kurumunda eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam etmelerini amaçlayan öğrenci, araştırmacı ve öğretim üyesi değişim programıdır (T.C. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, 2009).*

4 *Erasmus + Programı: Üniversite öğrencilerine başka bir Avrupa ülkesinde en az 3 ay ve en fazla 12 ay boyunca eğitim alma imkânı sunan bir Avrupa Öğrenci Değişim Programıdır (T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, 2015).*

- *Akademik kadrolarda ALES puan türü farklılıkları nedeniyle başvuru sorunları,*
- *Üniversitelerde atama yükseltme ölçütlerine bağlı olarak başvurularda temel alan koşullarındaki farklılıklar.*

Kadro Birimi	Bölümü	ABD/Program	Kadro Unvanı	Kd Der.	Adet	Açıklamalar
Mimarlık, Tasarım ve Güzel Sanatlar Fakültesi	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı	İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı	Dr. Öğr. Üyesi	5	1	Orman Mühendisliği alanında doktora yapmış olmak. Bitki genetiği-ıslahı üzerine orman ağaç türleri üzerine çalışma yapmış olmak.

Tablo 8: Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Rektörlüğünün 1 Nisan 2019 Tarihinde Yayınladığı Akademik Personel Alım İlanı ve İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Programı için Dr. Öğr. Üyesi Alım Niteliği Açıklaması (Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Rektörlüğü, 2019). (İlgili ilana üniversitenin duyurularından 7 Nisan 2019 tarihinde erişilmiştir.)

İlk Başvuru Tarihi	: 15.04.2019
Son Başvuru Tarihi	: 30.04.2019

BİRİM	BÖLÜM/ALAN	ÜNVANI	SAYISI	ARANAN ŞARTLAR
Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi	İç Mimarlık Bölümü	Dr. Öğr. Üyesi	1	Mimarlık Lisans mezunu olmak. Yüksek Lisans ve Doktorasını Mimarlık Anabilim Dalında yapmış olmak. Bu alanda yayın ve çalışmaları olmak.

Tablo 9: KTO Karatay Üniversitesi Rektörlüğü'nün 15 Nisan 2019 tarihinde yayınladığı akademik personel alım ilanı ve içmimarlık bölümü için Dr. Öğr. Üyesi alımında aranan şartlar (Karatay Üniversitesi Rektörlüğü, 2019).(İlgili ilana üniversitenin duyurularından 15 Nisan 2019 tarihinde erişilmiştir.)

9. *Türkiye'de içmimarlık/içmimarlık ve çevre tasarımı programlarının iki farklı temel alan altında yer alması sonucu akademik kadro yapışması;*

İçmimarlık bölümlerinde yer alan öğretim üyeleri arasında içmimar lisans sahibi öğretim üyelerinin sayısı oldukça azdır. 2017 yılı verilerine göre 317 olan öğretim üyesi sayısı içinde içmimar lisansa sahip olan öğretim üyesi sayısı 80'dir (Kaptan, Canoğlu, Çavuş, & Ulusoy, 2017). 2017 yılında %25.23 olan bu oran 2019 yılında sayısal verilere göre %24.93'e düşmüştür (Doğan, 2019). Yine 2019 verilerine göre içmimarlık eğitiminde içmimar lisansına sahip sadece 9 profesör bulunmakta ve 369 olan öğretim üyesi sayısı içinde içmimar lisansa sahip olan öğretim üyesi sayısı 92'dir (Doğan, 2019).

10. *Türkiye'de içmimarlık/içmimarlık ve çevre tasarımı programlarının iki farklı temel alan altında yer alması sonucu içmimarlık ile içmimarlık çevre tasarımı bölümlerinde yetersiz içmimar öğretim üyesi bulunması,*

Yeni açılan bölümlerde bölüm kurulumu için gerekli olan üç adet öğretim üyesi olması koşulunun denetlenmemesi nedeniyle aşağıdaki sorunlar gerçekleşmiştir (Kaptan, Canoğlu, Çavuş, & Ulusoy, 2017).

- İçmimar akademisyeni olmayan bölüm sayısı 23'tür.
- Yetersiz öğretim üyesine karşın açılan bölümler nedeniyle özellikle vakıf üniversitelerinde öğretim üyesi transferleri nedeniyle aynı şehirdeki bölümlerin kadro zayıflıkları oluşmakta ve eğitimlerinde zafiyetler ortaya çıkmaktadır.

- Açık olan 63 içmimarlık programının 40'ında bölüm açılış koşulları sağlanamamaktadır.

11. *Türkiye'de içmimarlık/içmimarlık ve çevre tasarımı programlarının iki farklı temel alan altında yer almasından kaynaklı olarak yüksek kontenjan ile öğrenci kabulü,*

Özellikle Mimarlık, Planlama ve Tasarım temel alanının mühendislik genel alanı içinde kabul edilmesi ve buna bağlı olarak sayısal tabanlı öğrenci alımı sonucu sanat alanında yüz yüze eğitim yapılan bölümlerin aksine kontenjanlar YÖK tarafından arttırılmaktadır. Aynı durum yetenek sınavı ile öğrenci kabul edilen bölümlerin 2016 yılında merkezi sisteme geçilmesinden sonra da yaşanmıştır (ÖSYM, 2018). Bu durum özellikle devlet üniversitelerinde yaşanmıştır. Vakıf üniversitelerinde ise daha çok ticari kaygılarla arttırılan kontenjanlar sonucunda her yıl 4000'e yakın öğrenci içmimarlık programlarına kayıt yaptırmaktadır.

12. *Türkiye'de içmimarlık/içmimarlık ve çevre tasarımı programlarının iki farklı temel alan altında yer almasından kaynaklı doçentlik temel alanlarındaki farklılıklar;*

TYYÇ sonucu bu düzenlemeyi kaynak olarak kullanan Üniversiteler Arası Kurul Başkanlığı (ÜAK) doçentlik temel alanları yenilemiştir. Tablo 10'da görüldüğü üzere güzel sanatlar temel alanı ile mimarlık, planlama ve tasarım temel alanı olarak iki ayrı doçentlik alanında içmimarlık bölümü sınıflandırılmıştır (ÜAK, 2019, s. 1). Her iki doçentlik alanının koşulları birbirinden çok farklı olup aralarında benzerlik bulunmamaktadır.

Dolayısıyla aynı bilgi, beceri ve öğrenme çıktılarına sahip olması gereken içmimarlık/içmimarlık ve çevre tasarımı mezunlarının lisans itibariyle farklı bilgi, beceri ve öğrenme çıktılarına sahip olmalarının yanında akademisyenlerinde öğretim üyeliğine atanma ve yükseltme sürecinde de farklı bilgi, beceri ve öğrenme çıktılarına sahip olmaları sonucu doğmuştur.

Tablo 4. Güzel Sanatlar Temel Alanı

Not: Bu tablo ile ilgili koşullar (41, 42, 43), kısaltmalar ve tanımlar dokümanın sonunda yer almaktadır.

Kod	Sanat - Bilim Alanı	Koşul No
401	Müzik	42
402	Sahne Sanatları	43
404	Plastik Sanatlar	41
406	Tasarım	41
411	Geleneksel Türk Sanatları	41

Tablo 8. Mimarlık, Planlama, Tasarım Temel Alanı

Not: Bu tablo ile ilgili koşullar (81), kısaltmalar ve tanımlar dokümanın sonunda yer almaktadır.

Kod	Bilim Alanı	Koşul No
801	Mimarlık	81
802	Şehir ve Bölge Planlama	81
803	Endüstri Ürünleri Tasarımı	81
804	İç Mimarlık	81
805	Peyzaj Mimarlığı	81

Tablo 10: ÜAK belirlediği doçentlik başvuru şartlarında içmimarlık sanat/bilim alanının iki farklı temel alan altında değerlendirilmesine ilişkin tablolar Tablo 4. Güzel Sanatlar temel alan, Tablo 8. Mimarlık, Planlama, Tasarım Temel Alanı (ÜAK, 2019, s. 1)

ÜAK, 2019 Mart Dönemi Doçentlik Başvurularına ait Bilim alanları ve anahtar kelimeleri Tablo 11'de görüldüğü şekilde iki farklı temel alan için düzenlenmiştir. Burada aynı zamanda içmimarlık alanına ait konuların dışında başka bir temel alanda işaret eden anahtar kelimeler yer almaktadır.

BİLİM ALANLARI VE ANAHTAR KELİMELER

(2019 Mart Dönemi Başvurularına ait Bilim Alanları ve Anahtar Kelimeler)

Kod	Temel Alan	Bilim Alanı	Anahtar Kelime
.....	.....	.....	.....
40612	Güzel Sanatlar	Tasarım	İçmimarlık
.....	.....	.....	.....
80401	Mimarlık, Planlama ve Tasarım	İçmimarlık	Akustik ve Gürültü Denetimi
80402	Mimarlık, Planlama ve Tasarım	İçmimarlık	Fiziksel Çevre Kontrolü
80403	Mimarlık, Planlama ve Tasarım	İçmimarlık	İçmimar Tasarım

80404	Mimarlık, Planlama ve Tasarım	İçmimarlık	Koruma, Yenileme, Restorasyon
80405	Mimarlık, Planlama ve Tasarım	İçmimarlık	Kültürel ve Doğal Miras
80406	Mimarlık, Planlama ve Tasarım	İçmimarlık	Malzeme ve Teknoloji
80407	Mimarlık, Planlama ve Tasarım	İçmimarlık	Mimarlık Tarihi
80408	Mimarlık, Planlama ve Tasarım	İçmimarlık	Mimarlık ve Tasarımda Ekoloji, Sürdürülebilirlik ve Enerji
80409	Mimarlık, Planlama ve Tasarım	İçmimarlık	Yapı/Yapım Teknolojileri
80409	Mimarlık, Planlama ve Tasarım	İçmimarlık	Yeşil Yapılar ve Çevreler
.....	.....	.....	.....

Tablo 11: ÜAK’ın 2019 Mart Dönemi doçentlik başvuru şartlarına ait bilim alanları ve anahtar kelimelerinde içmimarlık sanat/bilim alanının iki farklı temel alan altında yer alması (ÜAK, 2019, s. 9-11)

Yukarıda belirtilen sorunların büyük bölümü henüz ulusal düzeyde ortak bir kavramsal çerçevenin geliştirilememiş olmasından kaynaklanmaktadır. Son olarak AB yükseköğretim alanı için yenilenen ISCED-F 2013 kılavuzunda belirlenen eğitim sınıflamaları diğer kılavuzlardan farklı değildir. Ancak YÖK, TYYÇ’de bu düzenleme henüz ulusal düzeyde yapılandırılmamış durumdadır. Buna karşın ISCED-F 2013 düzenlemesi değiştirilmemiş haliyle Türkiye İstatistik Kurumu’nda⁵⁵ (TÜİK) ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu’nda (TÜBİTAK) yayınlanmış ve uygulamaya alınmıştır.

Sonuç

AB üye ülkeleri için “Mesleki Yeterliklerin Karşılıklı Tanınırlığı” mesleklerin AB üye ülkeleri kapsamında serbest dolaşımını sağlayacak bir düzenleme olarak düşünülmüştür. Bu düzenleme akademik tanınırlık ile profesyonel tanınırlıktan oluşan iki kademeli bir yapılandırma içermektedir. Bologna süreci mesleklerin karşılıklı tanınırlığını sağlamak amacıyla Avrupa Yükseköğretim sistemlerinin en az düzeyde ortaklaştırılmasını kapsayan bir adımdır. Bir anlamda “akademik tanınırlık” için koşulları içeren bir düzenlemedir.

Bu süreç 1999’den beri Avrupa yükseköğretim alanında yükseköğretim sistemlerinde de uygulanmaya başlanmıştır. Bologna süreci çerçevesinde hazırlanan ISCED’97 ve FOET’99 belgelerine göre akademik alanda meslekler, bilgi ve uygulama alanlarına uygun olarak sınıflandırılmış ve bu doğrultuda üniversiteler ile birlikte akademik araştırma kuruluşlarının düzenlemeleri tamamlanarak sektörün yapılandırılması çalışmalarına başlanmıştır.

Ancak Türkiye’de geçmişten gelen alışkanlıklar, yanlış bilgilendirmeler ve kötü yapılanma nedeniyle oluşturulan TYYÇ’de birçok meslek alanı gibi içmimarlık/içmimarlık ve çevre tasarımı programlarının da temel alan (geniş alan/dar alan) sınıflandırmaları değiştirilerek yapılandırılmıştır. Bu yapılanma sonucu içmimarlık eğitimi içinde birçok değişiklik arka arkaya yapılmış ve meslek tanım, kuramsal bilgi ve uygulama niteliği değiştirilmiştir. Bunların içinde en önemlileri programların bulunduğu fakültelerin değişimi, akademik personelde kadrolaşma, temel alan değişimi ile atama ve yükseltme ölçütlerinde farklılık, üniversite giriş sınav niteliği gibi mesleğin doğasına aykırı sonuçlar doğurmuştur.

Benzer bir durum 2000’li yılların başında Avrupa’da gerçekleşmiştir. Ancak bu düzenlemeler sonucunda eğitimde yaşanan sorunlar sonucunda ISCED 2011 ve ISCED-F 2013 kılavuzları ile eğitim ve öğretim alanlarının sınıflandırılma çalışmaları sonuçlandırılmıştır. Bu yeniden

5 TÜİK: Sınıflama Sunucusu-Eğitim sınıflamaları-ISCED-F 2013, Eğitim ve Öğretim Alanları Sınıflaması- 11 Düzey 1 bakınız: <https://biruni.tuik.gov.tr/DIESS/SiniflamaSurumDetayAction.do?sorumId=987&turId=39&turAdi=%207.%20E%C4%9Fitim%20S%C4%B1n%C4%B1flamalar%C4%B1>

düzenlemeler ile son halini alan Avrupa yükseköğretim alanında içmimarlık eğitimi 2010’lu yıllarda “Tasarım Fakülteleri”, “Sanat Fakülteleri” gibi güncel yenilikleri yapılandıran fakülteler bünyesinde yer almaya başlamıştır. Bu fakültelerde yer alan diğer bölümler ise ISCED-F 2013 belgesinde yer alan “0212-Moda, iç mekân ve endüstriyel tasarım” ayrıntılı alanına uygundur (Tablo 4).

Türkiye’deki üniversiteler yasa ve yönetmelikler ile YÖK’e bağlıdır. Bu nedenle Uluslararası yükseköğretim alanında kabul gören bu sınıflandırmalar Türkiye’de üniversitelerin eğitim programlarının düzenlenmesinde kaynak olmalıdır. Başka bir deyişle TYYÇ, Avrupa Yükseköğretim yeterlilikleri çerçevesince yeniden gözden geçirilmesi ve bu doğrultuda üniversitelerdeki eğitim programların ele alınması gerekmektedir. Ancak bu düzeltme içmimarlık/içmimarlık ve çevre tasarımı bölümlerinin içine girdiği sorunları düzeltmeye yetmeyecektir. Fakülte, enstitü, temel alan, eğitim programlarının yapılandırılmasındaki temel sorun akademisyen niteliğidir. Özellikle İçmimar akademisyen yetişmesi ve buna olanak tanıyacak düzenlemelerin hızla kontrollü bir biçimde yapılması gerekmektedir.

Kaynaklar

- Aközer, E. (2013). Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi ve Mimarlık Eğitimi: Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar ve Güçlükler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 3(1), 27-37. doi:10.5961/jhes.2013.056
- Andersson, R., & Olsson, A.-K. (1999). *Eğitim ve Öğretim Alanları Sınıflaması FOET 99 El Kitabı, Çeviri*. (T. B. (TÜİK), Çev.) Luxembourg: European Communities.
- Çobanlı, Z., Alpan, Z., Erkmén, N., Özgüç, B., Balcıoğlu, T., İktu, M., . . . Özturanlı, G. (2011). *Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ), Temel Alan Yeterlilikleri, Sanat, Temel Alan Kodu:21*. Sanat, Temel Alan Kodu:21. Ankara: Yükseköğretim Kurumu. 15 Nisan 2019 http://tyyc.yok.gov.tr/raporlar/21_SANAT_13_01_2011.pdf
- Doğan, R. K. (2019). Türkiye’de İçmimarlık Eğitiminde İç’e Bakmak, İç’e Dokunmak. 13. *İç Mimarlık Bölüm Başkanları Toplantısı (İBBT)*. İstanbul: Medipol Üniversitesi.
- Eriş, A., Özkul, A. E., Kurtuluş, B., Günay, D., Şenses, F., Demir, Ö., . . . Özgen, T. (2009). *Türkiye Yükseköğretim Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi*. Ankara: T.C. Yükseköğretim Kurulu.
- ISCED’97. (1997). *International Standard Classification of Education*. 15 Nisan 2019 [unesco.org: http://www.unesco.org/education/information/nfsunesco/doc/isced_1997.htm](http://www.unesco.org/education/information/nfsunesco/doc/isced_1997.htm)
- Kaptan, B. B., Canoğlu, S., Çavuş, Ö. K., & Ulusoy, G. (2017). *Türkiye’deki İçmimarlık Alanının Tanımlanması ve Eğitim Profilinin Belirlenmesi*. Eskişehir: 1605E215 sayılı Anadolu Üniversitesi Yayın ve Araştırma Teşvik Projesi.
- Karatay Üniversitesi Rektörlüğü. (2019, Nisan 15). *Karatay Üniversitesi Duyurular: İnşaat Müh., İç Mimarlık ve Cerrahi Tıp Bilimleri Bölümleri Öğr. Üyesi Alım İlanı*. 15 Nisan 2019 [karatay.edu.tr: https://www.karatay.edu.tr/Duyuru/1849/insaat-muh-ic-mimarlik-ve-cerrahi-tip-bilimleri-bolumleri-ogr-uyesi-alim-ilani.html](https://www.karatay.edu.tr/Duyuru/1849/insaat-muh-ic-mimarlik-ve-cerrahi-tip-bilimleri-bolumleri-ogr-uyesi-alim-ilani.html)
- Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Rektörlüğü. (2019, Nisan 1). *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Duyurular: 7 Nisan 2019 depo.osmaniye.edu.tr: http://depo.osmaniye.edu.tr/dosyalar/oku/Dosyalar/ilan%281%29.pdf*
- ÖSYM. (2018). *YÖK Lisans Atlası*. 12 Mart 2019 [yokatlas.yok.gov.tr: https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-anasayfa.php](https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-anasayfa.php)

- Pamir, H., Böke, H., Can, H., Görgülü, Z., Hacıhasanoğlu, O., & Konuk, G. (2011). *Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ), Temel Alan Yeterlilikleri, Mimarlık ve Yapı, Temel Alan Kodu:58*. Mimarlık ve Yapı Temel Alan Kodu:58. Ankara: Yükseköğretim Kurumu. http://tyyc.yok.gov.tr/raporlar/58_MIMARLIK_YAPI_13_01_2011.pdf
- T.C Resmi Gazete Kanun no: 5463. (2006, Şubat 27). Avrupa Bölgesinde Yükseköğretimle İlgili Belgelerin Tanınmasına İlişkin Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun. 4 Mart 2019 <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/02/20060228-4.htm>
- T.C.Avrupa Birliği Bakanlığı.(2015, Mayıs 18). *Erasmus+ Ana Eylem 1: Bireylerin Öğrenme Hareketliliği Yükseköğretimde Öğrenci ve Personel Hareketliliği 2015 Dönemi Yükseköğretim Kurumları için El Kitabı*. 10 Mayıs 2019. ua.gov.tr: <http://www.ua.gov.tr/docs/default-source/erasmus-program%C4%B1-dosyalar%C4%B1/2015-ka1-y%C3%BCksek%C3%B6%C4%9Fretim-kurumlar%C4%B1-i%C3%A7in-el-kitab%C4%B1.pdf?sfvrsn=0>
- YÖK. (2009, Şubat 18). *Yükseköğretim Kurumları Arasında Öğrenci ve Öğretim Üyesi Değişim Programına İlişkin Yönetmelik*. Resmî Gazete Tarihi: 18.02.2009 Resmî Gazete Sayısı: 27145. [farabi.yok.gov.tr: https://farabi.yok.gov.tr/farabi-degisim-programi](https://farabi.yok.gov.tr/farabi-degisim-programi)
- TÜİK. (2013). *Eğitim ve Öğretim Alanları Sınıflaması, 2013*. 7 Mart 2019 <https://biruni.tuik.gov.tr/DIESS/SiniflamaSatirListeAction.do?surumId=987&kod=0212&ustKod=0212&seviye=1&detay=E&turId=39&turAdi=%207.%20Egitim%20Sınıflamaları&satirId=4276956>
- TÜİK. (2013). *Türkiye İstatistik Kurumu Sınıflama Sunucusu*. 10 Mart 2019. [tuik.gov.tr: https://biruni.tuik.gov.tr/DIESS/SiniflamaSurumDetayAction.do?surumId=987&turId=39&turAdi=%207.%20E%C4%9Fitim%20S%C4%B1n%C4%B1flamalar%C4%B1](https://biruni.tuik.gov.tr/DIESS/SiniflamaSurumDetayAction.do?surumId=987&turId=39&turAdi=%207.%20E%C4%9Fitim%20S%C4%B1n%C4%B1flamalar%C4%B1)
- TYYÇ. (2010). *Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi*. 7 Şubat 2019 Yükseköğretim Kurulu (YÖK): <http://www.tyyc.sakarya.edu.tr/?pid=20>
- UNESCO. (2015). *International Standard Classification of Education Fields of Education and Training 2013 (ISCED-F 2013) Detailed Field Descriptions*. Canada: UNESCO Institute for Statistics. <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-fields-of-education-and-training-2013-detailed-field-descriptions-2015-en.pdf>
- ÜAK. (2019, Mart). *Bilim Alanları ve Anahtar Kelimeler, (2019 Mart Dönemi Başvurularına Ait Bilim Alanları ve Anahtar Kelimeler)*. T.C. Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı: http://www.uak.gov.tr/temelalan/2019M_BilimAlanlariAnahtarKelimeler_140319.pdf
- ÜAK. (2019, Mart). *Doçentlik Başvuru Şartları (2019 Mart Dönemi) Güzel Sanatlar Temel Alanı*. [uak.gov.tr: http://www.uak.gov.tr/temelalan/TA_Tablo4_2019M_071217.pdf](http://www.uak.gov.tr/temelalan/TA_Tablo4_2019M_071217.pdf)
- ÜAK. (2019, Mart). *Mimarlık, Planlama, Tasarım Temel Alanı*. [uak.gov.tr: http://www.uak.gov.tr/temelalan/TA_Tablo8_2019M_140319.pdf](http://www.uak.gov.tr/temelalan/TA_Tablo8_2019M_140319.pdf)
- YÖK. (2009, Aralık 16). *Bologna Süreci Nedir?* 10 Şubat 2019. Yükseköğretim Kurulu, Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığı: <https://uluslararasi.yok.gov.tr/uluslararasilasma/bologna/temel-bilgiler/bologna-sureci-nedir>